

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca
1.2 Facultatea	Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației
1.3 Departamentul	Departamentul de Psihopedagogie specială
1.4 Domeniul de studii	Științe ale Educației
1.5 Ciclul de studii	Licență
1.6 Programul de studiu / Calificarea	Psihopedagogie specială Psihopedagogie specială /Cod calificare: L060070020

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	Psihopedagogia deficienților vizuali						
2.2 Titularul activităților de curs	Prof. Univ. Dr. Vasile Preda						
2.3 Titularul activităților de seminar	Lector univ.dr. Andrea Hathazi						
2.4 Anul de studiu	II	2.5 Semestrul	IV	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7 Regimul disciplinei	DS

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	4	Din care: 3.2 curs	2	3.3 seminar/laborator	2
3.4 Total ore din planul de învățământ	56	Din care: 3.5 curs	28	3.6 seminar/laborator	28
Distribuția fondului de timp:					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					27
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					30
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					30
Tutoriat					5
Examinări					2
Alte activități:					
3.7 Total ore studiu individual					94
3.8 Total ore pe semestru					150
3.9 Numărul de credite					6

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	Cunostinte de baza din disciplina Psihologia dezvoltării
4.2 de competențe	Abilități de evaluare psihopedagogică și de psihodiagnostic

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 De desfășurare a cursului	Materiale didactice si softuri specifice pentru persoanele cu deficiențe vizuale existente la departament sau preluate de pe Internet
5.2 De desfășurare a seminarului/laboratorului	Materiale didactice si softuri specifice pentru persoanele cu deficiențe vizuale existente la departament sau preluate de pe Internet

6. Competențele specifice acumulate

Competențe profesionale	C2. Intervenția psihopedagogică specifică (compensare – recuperare – terapie) pentru persoanele cu CES datorate deficiențelor vizuale C.4. Consilierea orientarea și asistarea psiho-pedagogică a diverselor categorii de persoane cu deficiente vizuale (copii / elevi, familii ale elevilor, profesori din scolile pentru deficienți vizuali sau din școli incluzive. C5. Autoevaluarea și ameliorarea continuă a practicilor profesionale și a evoluției în carieră în sfera educației persoanelor cu deficiente vizuale
Competențe transversale	Aplicarea principiilor și a normelor de deontologie profesională fundamentate pe opțiuni valorice explicite în relație cu drepturile și demnitatea persoanelor cu deficiențe vizuale (săb vazatori și nevazatori). Utilizarea metodelor și tehnicilor eficiente de învățare pe tot parcursul vieții, în vederea formării și dezvoltării profesionale continue, inclusiv pe baza tehnologiilor de acces Utilizarea platformelor de e-learning, a învățării de tip blended learning și a bazelor de date internaționale pentru dezvoltarea personală și profesională ; Familiarizarea cu rolurile și activitățile specifice muncii în echipă și distribuirea de sarcini pentru nivelurile subordonate. Planificarea și implementarea activităților din cadrul echipei multi-disciplinare pe baza criteriilor relevante conferite de rolul psihopedagogului în echipa multidisciplinară.

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	• Cunoașterea, înțelegerea conceptelor, teoriilor și metodelor de bază ale domeniului și ale ariei de specializare; utilizarea lor adecvată în practica și în comunicarea profesională în cadrul muncii în echipa interdisciplinară. • Utilizarea cunoștințelor de bază pentru explicarea și interpretarea unor variate tipuri de concepte, teorii, situații concrete de viață, procese, proiecte etc. asociate domeniului • Aplicarea unor principii și metode de bază pentru rezolvarea de probleme/situații bine definite, tipice domeniului în condiții de asistență calificată de nuanță psihopedagogică și psihologică.
7.2 Obiectivele specifice	• Analiza comparativă a principalelor modalități de diagnoză a persoanelor cu deficiente vizuale, a principiilor de aplicare și utilizarea adecvată a acestora în diverse situații de evaluare a copiilor, tinerilor și adulților slab-vazatori sau nevazatori • Operaționalizarea conceptelor de bază utilizate în psihodiagnoza persoanelor cu deficiente vizuale și interpretarea rezultatelor evaluării psihopedagogice, realizată cu instrumente și probe psihologice adaptate și a metodologiei specifice . • Descrierea strategiilor de comunicare adaptate diferitelor categorii de persoane cu deficiente vizuale precum și a principalelor orientări în consilierea acestora • Identificarea principalelor nevoi ale persoanelor cu deficiente vizuale și ale familiilor acestora pentru explicarea principalelor modalități de consiliere psihopedagogică utilizate • Elaborarea și aplicarea adecvată a unor metode de consiliere psihopedagogică adaptate nevoilor persoanelor slab-vazatoare sau nevazatoare, atât la nivel individual cât și la nivelul grupului • Interpretarea realității psihosociale de școlarizare și de inserție socio-profesională a tinerilor cu deficiente vizuale prin aplicarea cunoștințelor fundamentale domeniului psihopedagogiei speciale și a psihologiei sociale. • Identificarea celor mai adecvate metode și tehnici de colectare a datelor, de

	prelucrare statistica a acestora în vederea îmbunătățirii permanente a practicilor profesionale în domeniul recuperării, educării și integrării socio-profesionale a persoanelor cu deficiente vizuale. Evaluarea critică și constructivă a instrumentelor utilizate în realizarea cercetărilor psihopedagogice proprii, precum și a rezultatelor obținute în vederea ameliorării metodologiei cercetării și a practicii profesionale din domeniul educației elevilor și tinerilor cu deficiente vizuale.

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
Etiologia deficiențelor vizuale	Expunere interactivă, Studii de caz	Prezentari video
Clasificarea deficiențelor vizuale	Expunere interactivă.	Prezentari video
Particularități ale explorării vizuale, percepției, reprezentărilor și memoriei vizuale la elevii ambliopi	Expunere interactivă. Studii de caz. Dezbateri	Prezentari video
Formarea imaginii corporale, a abilităților motorii și a noțiunilor spațiale vizând mobilitatea la nevăzători	Expunere interactivă. Studii de caz. Dezbateri	Prezentari video
Variabile psihice implicate în antrenarea mobilității, orientării spațiale și în învățarea/ consolidarea gesturilor la nevăzători	Expunere interactivă. Studii de caz. Dezbateri	Prezentari video
Particularități ale percepției tactil-kinestezice. Specificul strategiilor de explorare tactil-kinestezică	Expunere interactivă. Studii de caz. Dezbateri	Utilizarea unor probe de evaluare psihopedagogică
Particularități ale reprezentărilor la nevăzători	Expunere interactivă. Studii de caz. Dezbateri	Utilizarea unor probe de evaluare psihopedagogică
Achiziția și dezvoltarea limbajului în condițiile cecității. Rolul comunicării verbale și al experienței perceptivă	Expunere interactivă. Studii de caz. Dezbateri	Utilizarea unor probe de evaluare psihopedagogică
Sisteme de scriere pentru nevăzători	Expunere interactivă. Metoda exercitiului.	Utilizarea unor probe de evaluare psihopedagogică
Strategiile lecturii braille pe baza analizei proceselor vicariante. repere psihopedagogice pentru predarea și învățarea codului braille	Expunere interactivă. Studii de caz. Dezbateri. Metoda exercitiului.	Utilizarea unor probe de evaluare psihopedagogică
Formarea noțiunilor la nevăzători	Expunere interactivă. Studii de caz	Utilizarea unor probe de evaluare a funcționalității noțiunilor la nevăzători
Dezvoltarea gândirii nevăzătorilor	Expunere interactivă. Studii de caz pe baza examenelor psihodiagnostice. Metoda demonstrației	Utilizarea unor probe de psihodiagnostic adaptate pentru slab-văzători și pentru nevăzători
Dezvoltarea inteligenței la deficienții vizuali	Expunere interactivă. Studii de caz pe baza examenelor psihodiagnostice.	Utilizarea unor probe de psihodiagnostic adaptate pentru slab-văzători și pentru nevăzători
Repere psihopedagogice și psihosociale pentru integrarea școlară și socio- profesională a persoanelor cu deficiență vizuală	Expunere interactivă. Studii de caz. Dezbateri	Prezentari video

Bibliografie

Best, A., (1995), *Teaching children with visual impairments*, Open University Press, UK

Chapman , E.K., Tobin, M.J., Tooze, F.H., Moss, S. (1989), *Look and Think: A Handbook for Teachers' Visual Perception Training for Impaired Children(5-11)* 2nd rev.edn. London: RNIB.

Chapman, E.K., Stone, M.J. (1989), *The Visually Handicapped Child in Your Classroom*, Cassel, London.

Hatwell, Y., Streri, A., Gentaz, E. (2000). *Toucher pour connaître. Psychologie cognitive de la perception tactile manuelle*, PUF, Paris

Lewi-Dumont, N. (1997), *L'apprentissage de la lecture chez les enfants aveugles: difficultés et évolution des*

- compétences*, Presses universitaires du Septentrion, Villeneuve d'Ascq.
- Lewi-Dumont, N. (2000), *Remarques sur le sens des mots chez les enfants aveugles*, "Handicaps et langages", Editions du CNEFEI, nr. 9, Suresnes.
- Mason, H., McCall, S.(edit.) (1997), *Visual Impairment. Access to Education for Children and Young People*, David Fulton Publishers, London.
- Portelier, S. (1986), *Les particularités de développement chez le jeune enfant déficient visuel*, "Comme les autres", 89/90, p. 8-10.
- Portelier, S. (1995), *Instrumentation visuelle: plasticité et vicariances*. Actes du Congrès Annuel de l'ALFPHV, Versailles.
- Portelier, S. (1999), *Analyse différentielle des processus vicariants. Applications à l'étude des stratégies de lecture Braille chez les aveugles*, în: M. Huteau, J. Lautrey (sous la direction), *Approches différentielles en Psychologie*, Presses Universitaire de Rennes.
- Portelier, S. (2001), *Les spécificités du développement du jeune déficient visuel. Application à l'étude des concepts d'espace et de temps*, în: "Le place de l'espace et du temps dans développement psycho-cognitif du jeune déficient visuel, FISAF et CNEFEI, Suresnes, p. 11-24.
- Preda, V. coord. (1999), *Intervenția precoce în educarea copiilor deficienți vizuali*, Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca
- Preda, V., (1993). *Psihologia deficienților vizuali*, vol. 1, Cluj Napoca
- Preda, V., Cziker, R. (2004). *Explorarea tactil-kinestezică în perceperea obiectelor, a imaginilor tactile și în lectura braille*. Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană
- Preda, V., Șendrea, L., Cziker, R., (2002). *Psihopedagogia intervenției timpurii la copiii cu deficiențe vizuale*, Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca
- Preda, V.,(1988). *Explorarea vizuală. Cercetări fundamentale și aplicative*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București
- Rozorea, A., Mușu, I. (1997), *Deficiența de vedere*, în: *Psihopedagogie specială – Deficiențe senzoriale*, Ed. Pro-Humanitate, București.
- Ștefan, M. (1981), *Educarea copiilor cu vedere slabă. Ambliopi*, E.D.P., București.
- Tobin, J.M. (1973), *Conservation of Substance in the Blind and Partially Sighted*, Sehgeschadigte-Internationales Wissenschaftliches Archiv, 2.
- Tobin, M.J. (1994), *Assessing Visually Handicapped People*, David Fulton Publishers, London.
- Tobin, M.J., Tooze, F.H.G., Chapman, E.K. and Moss, S. (1979), *Look and Think: A Handbook on Visual Perceptual Training for Severely Visually Handicapped Children*, RNIB, London.
- Tooze, D. (1981), *Independence Training for Children and Young People*, Croom Helm, London.
- Welsh, I.R., Blasch, B. (1980), *Foundations of Orientation and Mobility*, A.F.B., New York.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1.Clasificarea deficiențelor vizuale și principalele afecțiuni ale analizatorului vizual care produc deficiențe vizuale. Implicațiile educaționale ale afecțiunilor vizuale.	Dezbateri. Studii de caz.	Prezentari video
2. Intervenție timpurie în deficiența de vedere	Studii de caz. Dezbateri.	Prezentari video
3. Evaluarea vederii funcționale. Aplicații.	Aplicații practice Studiu de caz	Prezentari video Fișe de observație
4. Particularități ale percepției și reprezentărilor la persoanele cu ambliopie	Studii de caz. Dezbateri.	Prezentari video
5. Particularități ale memoriei vizuale operaționale la elevii ambliopi	Studii de caz. Dezbateri.	Prezentari video
6. Dezvoltarea socio- emoțională în contextul deficienței de vedere	Studii de caz. Dezbateri. Metoda exercitiului.	Utilizarea unor probe de evaluare psihopedagogică
7. Variabile psihice implicate în antrenarea mobilității, orientării spațiale și în învățarea/ consolidarea gesturilor la nevăzători	Studii de caz. Dezbateri. Metoda exercitiului.	Prezentari video
8.Particularități ale percepției tactil-kinestezice la persoanele nevazatoare	Studii de caz. Dezbateri. Metoda exercitiului.	Utilizarea unor probe de evaluare psihopedagogică
9.Specificul și funcționalitatea reprezentărilor la nevăzători	Studii de caz. Dezbateri. Metoda demonstratiei	Prezentari video Utilizarea unor probe de evaluare psihopedagogică
10.Formarea imaginilor mintale și rolul lor în strategiile exploratorii tactil-kinestezice	Studii de caz. Dezbateri. Metoda	Utilizarea unor probe de evaluare psihopedagogică

	exercitiului.	
11. Formarea deprinderilor de orientare și mobilitate la copiii nevăzători	Studii de caz. Dezbatere. Metoda exercitiului. Metoda demonstratiei	Utilizarea unor materiale didactice adaptate pentru slab-văzători și pentru nevăzători
12. Formarea pre-achizițiilor Braille. Utilizarea resurselor tactile	Studii de caz. Dezbatere. Metoda exercitiului. Metoda demonstratiei	Utilizarea unor probe de de psihodiagnostic adaptate pentru deficienți vizuali
13. Strategiile lecturii braille	Studii de caz. Dezbatere. Metoda demonstratiei si metoda exercitiului.	Utilizarea unor materiale didactice adaptate pentru slab-vazatori si pentru nervazatori
14. Programe de tranziție pentru tineri cu deficiență de vedere. Formarea profesională.	Studii de caz. Dezbatere.	Legislație Analiza programe de pregătire profesională

Bibliografie

Best, A., (1995), *Teaching children with visual impairments*, Open University Press, UK
Chapman, E.K., Stone, M.J. (1989), *The Visually Handicapped Child in Your Classroom*, Cassel, London.
Hatwell, Y., Streri, A., Gentaz, E. (2000). *Toucher pour connaître. Psychologie cognitive de la perception tactile manuelle*, PUF, Paris
Mason, H., McCall, S.(edit.) (1997), *Visual Impairment. Aceso to Education for Children and Young People*, David Fulton Publishers, London.
Preda, V. (1993), *Psihologia deficienților vizuali*, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj Napoca.
Preda, V. (2009). *Universul sistemului braille in contextul actual al educatiei speciale*.
Preda, V. coord. (1999), *Intervenția precoce în educarea copiilor deficienți vizuali*, Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca
Preda, V., (1993). *Psihologia deficienților vizuali*, vol. 1, Cluj Napoca
Preda, V., Cziker, R. (2004). *Explorarea tactil-kinestezica in perceperea obiectelor, a imaginilor tactile si in lectura braille*. Cluj-Napoca, Presa Universitara Clujeana. Cluj-Napoca, Presa Universitara Clujeana.
Preda, V., Șendrea, L., Cziker, R., (2002). *Psihopedagogia intervenției timpurii la copiii cu deficiențe vizuale*, Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca
Preda, V.,(1988). *Explorarea vizuală. Cercetări fundamentale și aplicative*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București
Rozorea, A., Mușu, I. (1997), *Deficiența de vedere*, în: *Psihopedagogie specială – Deficiențe senzoriale*, Ed. Pro-Humanitate, București.
Ștefan, M. (1981), *Educarea copiilor cu vedere slabă. Ambliopi*, E.D.P., București.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității academice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

NOTA: *Cursurile si seminarile – prin obiective si prin continut sunt coroborate cu așteptările reprezentanților comunității academice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului, precum si a institutiilor din cadranul de mai jos, precum si cu cerintele Consiliului International pentru Educatia Persoanelor cu deficiente vizuale.*

- Colegiul Psihologilor din România, a Codului deontologic al profesiei de psiholog cu drept de liberă practică (www.copsi.ro) și a **Procedurilor de atestare în conformitate cu Normele metodologice de aplicare a Legii 213/2004**
- Registrul Național al Calificărilor din învățământul Superior (<http://www.rncis.ro>)
- Clasificarea Ocupațiilor din România (<http://www.mmuncii.ro/>)

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Participare activă	Observație	70%
	Examen scris	Examen	1 punct oficiu 10%

10.5 Seminar/laborator	Prezența 75%		10%
	Portofoliu	Analiza produselor activității	10%
10.6 Standard minim de performanță			
➤ Elaborarea independentă a unuor planuri de intervenție personalizate ➤ Elaborarea unui studiu de caz complet privind o activitate complexa evaluare, de predare-invatare, de consiliere psihopedagogică individuala si/sau a familiei. ➤ Elaborarea unei microcercetări în vederea îmbunătățirii practicilor profesionale în domeniul recuperării, educării și integrării socio-profesionale a persoanelor cu deficiență de vedere			

Data completării

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

14.09.2013

Prof. Univ. Dr. Vasile Preda

Lector univ.dr. Andrea Hathazi

Data avizării în departament

Semnătura directorului de departament

.....

.....